

מרכז המידע למודיעין ולטרור
על שם אלוף מאיר עמית
המרכז למורשת המודיעין (מל"מ)

ינואר 2011 – בהמן 1389
לשבוע שבין 27/1/11 – 20/1/11
עורך: רז צימט

במוקד אירועי השבוע:

- ✓ בין האשמת המערב לביקורת על מנהלי המשא ומתן: תגובות התקשורת האיראנית לכישלון שיחות הגרעין באיסטנבול.
- ✓ הנשיא מאשים: המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, המג'לס והרשות השופטת פועלות נגד הממשלה ובניגוד לחוקה.
- ✓ ביקורת גוברת על הסתרת מידע בנוגע לכלכלת איראן על-ידי הממשלה.
- ✓ אתר אינטרנט חדש מאפשר קבלת מידע בזמן אמת בנוגע למחירי מוצרים וסחורות.
- ✓ תמונות השבוע: ביקור המנהיג העליון בבתי משפחות שני מדעני הגרעין, שחוסלו בשנה האחרונה.

בין האשמת המערב לביקורת על מנהלי המשא ומתן: תגובות התקשורת האיראנית לכישלון שיחות הגרעין באיסטנבול

בעקבות כישלון שיחות הגרעין בין איראן לבין קבוצת המדינות 5+1 באיסטנבול בסוף השבוע שעבר הטילה העיתונות האיראנית את האחריות לכישלון על המערב.

היומון תהראן אמרוז (Tehran Emrooz), המזוהה עם הזרם השמרני הפרגמטי, טען בראשית השבוע, כי אכזבתה של שרת החוץ אשטון מתוצאות השיחות נובעת מכך, שהמערב לא הצליח

לכפות על איראן את עמדותיו. היא תמשיך להיות מאוכזבת, גרס העיתון, כל עוד ימשיך המערב בניסיונותיו להכתיב לאיראן את רצונו.

עמדתה של איראן במשא ומתן היא ברורה ושקופה, נכתב במאמר מערכת שפרסם היומון. ראשית, היא אינה מוכנה לשאת ולתת בנוגע לזכותה המלאה לטכנולוגיה גרעינית. שנית, היא מוכנה לפעול בהתאם להתחייבויות הבינלאומיות ובתנאי, שהצעדים שנועדו להבטיח שתוכניתה הגרעינית נועדה לצרכים אזרחיים, לא יהיו מוגבלים לאיראן בלבד וימומשו גם ביחס למדינות נוספות, ובהן ישראל. שלישית, היא דורשת שתהליך פירוק העולם מנשק גרעיני יכלול את כלל מדינות העולם. ברור שהמערב אינו מוכן לקבל דרישות הגיוניות אלה והוא לפיכך האחראי לכישלון השיחות (תהראן אמרו, 23 ינואר).

היומון השמרני סיאסת-י רוז (Siyasat-e Rooz) התייחס אף הוא לאכזבת המערב מהשיחות וטען, כי אכזבה זו נובעת מהעדר גמישות מצד מדינות המערב ביחס לתביעותיה של איראן הכוללות את פירוק ישראל מהנשק הגרעיני שברשותה והסרת הסנקציות שהוטלו על איראן באופן בלתי-חוקי. אילו איראן הייתה מוכנה להשעות את העשרת האורניום, לא הייתה מעלה את סוגיית הטילים המצויים בידי ישראל, לא הייתה דורשת לדון בתוכנית הגרעין הצבאית של ישראל ולא הייתה עומדת על דרישתה לטכנולוגיה גרעינית לצרכי שלום, לא היה המערב מאוכזב. גם אז לא היו, עם זאת, מדינות המערב מוכנות להסכים לדרישותיה של איראן, כיוון שגם כאשר השעתה איראן את העשרת האורניום, לא מימש המערב את התחייבויותיו לאיראן. המערב צריך להיות מאוכזב, טען היומון, כיוון שאיראן אינה חייבת לקבל את כל דרישותיו והיא תמשיך להתעקש בנוגע לזכויותיה הגרעיניות (סיאסת-י רוז, 23 ינואר).

גם היומון השמרני רסאלת (Resalat) היפנה אצבע מאשימה כלפי המערב וטען, כי ארה"ב ובריטניה מסרבות לוותר על דיפלומטיית הפעלת הלחצים על איראן על אף תבוסתן במלחמה בעיראק ובאפגניסטאן ולמרות תבוסתו של הנשיא אובמה בבחירות לקונגרס. הן אינן מוכנות להכיר בכך, שתוכנית הגרעין האיראנית הגיעה לשלב האל-חזור. לחברות המועדון הגרעיני אין ברירה אלא להכיר באיראן גרעינית, אך הקיצוניות המדינית מונעת מהן לעשות זאת.

סירובה של המשלחת האיראנית לאיסטנבול לשאת ולתת על זכויותיו הגרעיניות של העם האיראני עורר את כעסן של מדינות המערב, שנתקל באיראן שונה מזו שהכיר בעבר ושאליה הוא נהג להתייחס בבחינת אשמה. מדינות המערב אינן מעוניינות להגיע להסכמה עם איראן אלא להמשיך בדיפלומטיה המבוססת על הפעלת לחצים. באיסטנבול הוכרז על יציאתה הרשמית של איראן מהדיון בסוגיית הגרעין, נכתב ביומון. בעתיד יעמוד נושא זה לכל היותר בשולי השיחות עם המערב או יידון במסגרת הועדות המקצועיות והמשפטיות של הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית. המערב ניצב בפני תופעה חדשה המכונה איראן ומציאות זו קשה אפילו עבור סין ורוסיה, שהתרגלו להתמודד מול המודל של צפון-קוריאה, מדינה שאינה מסוגלת לקבל החלטה כלשהי ללא התייעצות עימן (רסאלת, 24 ינואר).

גישה שונה ביחס לשיחות איסטנבול ניכרה בראיון, שהעניק ג'אוויד קרבאן-אוע'לי (Javid Ghorban-Oghli), בכיר לשעבר במשרד החוץ האיראני, לאתר "דיפלומטיה איראנית" המייצג בדרך-כלל גישה פרגמטית בענייני חוץ.

קרבאן-אוע'לי, ששימש כראש המחלקה הכללית לענייני אפריקה במשרד החוץ בתקופת נשיאותו של הנשיא הרפורמיסטי, מחמד ח'אתמי (Mohammad Khatami), מתח ביקורת על אופן ניהול המשא ומתן על-ידי הצוות האיראני בראשות סעיד ג'לילי.

כשלון השיחות נבע, לדבריו, מהעדר מסגרת מוסכמת בנוגע לאופן ניהול המשא ומתן. בעוד שמדינות המערב הגיעו לאיסטנבול כדי לשאת ולתת על סוגיית הגרעין, הגיעה המשלחת האיראנית לשיחות במטרה להשיג הכרה בזכותה של איראן להעשיר אורניום ולבטל את הסנקציות שהוטלו עליה. הדיפלומט לשעבר טען, כי ג'לילי אינו מבין כראוי את מהות שליחותו הדיפלומטית. בתור ראש צוות המשא ומתן הוא אמור למצוא דרכים לפתור את בעיית הגרעין ולא את בעיות העולם כולו. העלאת ההצעות האיראניות מובילה, לדבריו, רק להעמקת המשבר ולהחרפת הסנקציות נגד איראן ואינה מסייעת להסיר את חששות המערב ביחס לפעילותה הגרעינית של איראן. הוא גרס, כי התנהלות הממשלה הנוכחית בסוגיית הגרעין רק סיבכה את הנושא והובילה לפגיעה במעמדה הבינלאומי של איראן.

לדברי קרבאן-אוע'לי, יש להפריד בין העיסוק בסוגיית הגרעין לבין העיסוק ביתר בעיות העולם שראוי לטפל בהן. גם בתקופת הלאמת הנפט בראשית שנות החמישים התמקד ראש הממשלה לשעבר, מחמד מצדק (Mohammad Mossasegh), בסוגיה המרכזית: הלאמת הנפט ולא בסדר העולמי הבלתי-צודק שהיה קיים בתקופתו. השיחות בין איראן לבין קבוצת המדינות 5+1 אינן מהוות מסגרת ראויה לדיון בענייני ניהול העולם. אם איראן מעוניינת לדון בעניינים אלה, עדיף לה לעשות זאת במסגרות אחרות, כגון: עצרת האו"ם או ארגון המדינות האסלאמיות, בהן היא גם יכולה ליהנות מתמיכתן של מדינות רבות נוספות.

בכיר משרד החוץ לשעבר העלה תהיות גם בנוגע לסירובה של המשלחת האיראנית לקיים שיחות ישירות עם נציגי ארה"ב לשיחות באיסטנבול. הוא הזכיר, כי בשנה שעברה הסכימה איראן לקיים שיחות עם ויליאם ברנס, נציג ארה"ב בשיחות בז'נבה. לא ברור, איפוא, ממה נובע סירובה של המשלחת האיראנית לנהל גם הפעם שיחות ישירות עם נציגי ארה"ב. על איראן לנצל את כלל האמצעים לפתרון בעיית הגרעין, ובכלל זה גם ניהול שיחות ישירות עם הנציגים האמריקאים. קרבאן-אוע'לי הזהיר, כי כישלון השיחות יוביל להחרפת הלחצים והסנקציות על איראן (דיפלומאסי-י איראני, 24 ינואר).

הנשיא מאשים: "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר", המג'לס והרשות השופטת פועלות נגד הממשלה ובניגוד לחוקה

מאבקי הכוחות הפוליטיים בין הנשיא אחמדינז'אד לבין המג'לס, הרשות השופטת ו"המועצה לקביעת האינטרס של המשטר" הגיעו השבוע לשיא חדש בעקבות מכתב חריף, ששלח הנשיא לחברי המג'לס. במכתב האשים אחמדינז'אד את המועצה לקביעת האינטרס של המשטר, בראשה עומד יריבו הפוליטי, עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני, בשיתוף פעולה עם ראשי הרשות המחוקקת והשופטת בניסיון לשנות את החוקה ואת אופן ניהול ענייני המדינה.

הנשיא טען, כי המועצה מתערבת בתחומי אחריותה של הממשלה וחורגת מסמכויותיה בניסיון להחליש את הממשלה. אחמדינז'אד ציין, כי המג'לס ראוי לחוקק חוקים רק בהתאם לסמכויותיו המוגדרות בחוקה וכי ל"מועצה לקביעת האינטרס של המשטר" אין סמכות לאשר הצעות חוק החורגות מסמכותו של המג'לס. כך, למשל, אין המועצה יכולה לאשר הצעת חוק שהתקבלה במג'לס בנוגע להכרזת מלחמה נגד מדינה כלשהי, כיוון שהצעת חוק כזו אינה בסמכות המג'לס. המועצה גם אינה ראשית להחליט מי יעמוד בראש משרד ממשלתי כזו או אחר.

עוד כתב הנשיא במכתבו, כי הסמכות לפתור חילוקי דעות בין שלוש הרשויות: המבצעת, המחוקקת והשופטת נמצאת בידי המנהיג העליון בלבד והמועצה אינה יכולה להתערב בנושאים המצויים במחלוקת בין הרשויות ואשר הועברו להכרעתו של המנהיג. הנשיא התייחס, בין היתר, למחלוקת בין המג'לס לממשלה בנוגע לסמכות למנות את נגיד הבנק המרכזי וטען, כי מדובר בסוגיה הנמצאת בסמכותה המלאה של הממשלה ולפיכך לא היה כל מקום להעבירה לעיון המועצה לקביעת האינטרס של המשטר".

המועצה פועלת באופן שמוביל לשינוי החוקה, קבע הנשיא, והיא לא קיבלה מידי המנהיג העליון או העם האיראני את הרשות לשנות את החוקה. היא אף אינה מוסמכת לפרש את החוקה, כיוון שסמכות זו נתונה בלעדית בידי מועצת שומרי החוקה (פארס, 24 ינואר).

משמאל לימין: עלי-אכבר האשמי רפסנג'אני (ראש המועצה לקביעת האינטרס), צאדק לאריג'אני (ראש הרשות השופטת), הנשיא אחמדינז'אד, עלי לאריג'אני (יו"ר המג'לס)

מכתבו של הנשיא עורר כצפוי תגובות סוערות במערכת הפוליטית באיראן. ראש המרכז למחקרים של המג'לס, אחמד תוכלי (Ahmad Tavakoli), הנחשב לאחד מיריביו הפוליטיים החריפים של הנשיא במחנה השמרני, מתח ביקורת חריפה על מכתב הנשיא. הוא הזכיר, כי בעקבות מכתב ששלח הנשיא לעלי ח'אמנהאי בראשית השנה בנוגע למחלוקת בין הממשלה, המג'לס והמועצה לקביעת האינטרס של המשטר, הנחה המנהיג העליון להקים ועדה בהשתתפות נציגי הממשלה, המג'לס ומועצת שומרי החוקה שתדון בתלונותיהם ההדדיות של הנשיא ושל יו"ר המג'לס ותבחן את קשרי הגומלין בין שתי הרשויות. בעקבות דיוני הוועדה העבירו מזכיר "מועצת שומרי החוקה", המג'לס והממשלה את עמדותיהם לעיון המנהיג העליון. היה ראוי, ציין תוכלי, שהנשיא יתאזר בסבלנות וימתין לשמוע מהי עמדת המנהיג ולא יפתח בעימות פוליטי חדש.

תוכלי אף טען, כי התקפת הנשיא על המג'לס, על הרשות השופטת ועל המועצה לקביעת האינטרס של המשטר עם תחילת יישום הרפורמה במדיניות הסובסידיות נועדה נועדה להסתיר את הבעיות החברתיות ואת החולשות הכלכליות להן אחראית הממשלה (פרארו, 24 ינואר).

גם חברי הנהלת המג'לס מתחו ביקורת על מכתבו של הנשיא. חבר המג'לס, מחמד חסין פרהנגי (Mohammad Hossein Farhangi) טען, כי אף אם חלק מטענותיו של הנשיא צודקות, הרי שסגנון מכתבו אינו ראוי. במקום לשלוח מכתבים היה עדיף אילו הנשיא היה נוטל חלק בדיוני "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר" ומנסה להשפיע על חברי המועצה לאמץ את עמדותיו ולא לאשר הצעות חוק להן הוא מתנגד.

חבר המג'לס, חסין סבחאני-ניא (Hossein Sobhaninia), טען, שזכותו של הנשיא לכתוב מכתב בכל נושא, אך לא ברור מהו הבסיס החוקי וההגיוני למכתבו. אף אחד אינו יכול לשלול מהמג'לס לממש את סמכויותיו החוקיות והמשפטיות, ציין סבחאני-ניא. הדיון במג'לס בתוכנית הפיתוח הרב-שנתית, שלה התייחס הנשיא במכתבו, נעשה במסגרת סמכויותיו. גם אם המג'לס לא לקח בחשבון את עמדת הממשלה בכלל הנושאים, אין משמעות הדבר שהוא פעל בניגוד לחוק. בהתייחסו ל"מועצה לקביעת האינטרס של המשטר" אמר חבר המג'לס, כי המועצה פועלת בהתאם לחוק ותחת פיקוח המנהיג העליון וגם אם לנשיא יש בעיה עם כמה מחברי המועצה, אין הוא יכול להטיל ספק בפעילות המועצה כולה. מכתבים כגון אלה אינם פותרים אף בעיה, טען סבחאני-ניא, ואף יוצרים בעיות חדשות, שאינן משרתות את האינטרסים של שלוש הרשויות, של המשטר ושל העם האיראני. על הרשויות לפעול בהתאם להמלצותיו החוזרות ונשנות של המנהיג העליון ולשתף ביניהן פעולה (תאבנאכ, 24 ינואר).

יוזכר, כי בשנה האחרונה מתנהלים מאבקי כוחות חריפים בין הנשיא לבין שתי הרשויות האחרות: המחוקקת והשופטת. הנשיא שב והאשים במספר הזדמנויות את המג'לס בהעברת חוקים המנוגדים לחוקה ובחריגה מסמכויותיו. יו"ר המג'לס, עלי לאריג'אני, האשים מצידו את הנשיא בהתערבות בתהליך החקיקה, בהפרת החוקה ובהתעלמות מחוקים שהועברו במג'לס. חילוקי דעות התגלעו גם בין הנשיא לבין הרשות השופטת, שבראשה עומד איתאללה צאדק

אמלי לאריג'אני (Ayatollah Sadeq Amoli Larijani), אחיו של עלי לאריג'אני. גם את "המועצה לקביעת האינטרס של המשטר" האשים הנשיא בחודשים האחרונים בחריגה מסמכויותיה ובאישור חוקים המנוגדים לחוקה ולהלכה האסלאמית.

ביקורת גוברת על הסתרת מידע בנוגע לכלכלת איראן על-ידי הממשלה

בשבוע החולף גברה הביקורת מצד אמצעי תקשורת איראנים על כך, שהממשלה מסתירה מידע בנוגע למצבה הכלכלי של איראן.

סוכנות הידיעות אילנא דיווחה השבוע, כי מזו תקופה ארוכה לא פרסמה הממשלה נתונים סטטיסטיים עדכניים בנוגע לכלכלת המדינה. הנתונים האחרונים, שהתפרסמו מטעם הבנק המרכזי, מתייחסים לטענת הסוכנות לשלושת החודשים הראשונים של השנה האיראנית הנוכחית (מרץ-יוני 2010). הדיון האחרון סביב נתוני הכלכלה התקיים במהלך מערכת הבחירות לנשיאות, כאשר ארבעת המועמדים עשו שימוש בנתונים שונים כדי לנגח את יריביהם הפוליטיים. מאז ועד היום לא פרסמה הממשלה נתונים כוללים ומלאים בנוגע למצב הכלכלה. הדוחות היחידים המתפרסמים מדי פעם על-ידי הבנק המרכזי מתייחסים למדדים נקודתיים שונים הקשורים למגזר האנרגיה, המסחר והחקלאות, להתפתחויות פיננסיות ולתקציב המדינה.

לטענת אילנא, התפרסמו הנתונים האחרונים בנוגע למגזר התעשייה והמכרות בשנת 2007. בשנה האחרונה פרסם אומנם משרד התעשייה והמכרות נתונים, שמהימנותם אינה ברורה, בנוגע לצמיחה לכאורה של 10 אחוזים במגזר זה, אך זמן קצר לאחר פרסום נתונים אלה פרסם הבנק המרכזי נתון לפיו מדובר בצמיחה של 8 אחוזים ומאז לא התפרסמו נתונים נוספים לאור חילוקי דעות בין הלשכה לסטטיסטיקה לבין הבנק המרכזי בנוגע לשיעור הצמיחה במגזר זה בשנים 2008-2009.

סוכנות הידיעות טענה, כי הנתונים הכלכליים מהווים בסיס מרכזי לפיתוח כלכלי ולמימוש התוכניות הכלכליות וכי הממשלה צריכה לפרסם נתונים אלה, ובהם נתוני האינפלציה והאבטלה, ולהעמידם לרשות הציבור. הממשלה אף מחויבת לפרסם נתונים אלה בהתאם לחוקה, ואף על-פי כך לא התפרסמו נתונים רשמיים מלאים למעלה מ-3 שנים. הנתונים הכלכליים האחרונים, שפרסם הבנק המרכזי, מתייחסים לשנת 2009 וגם בהם אין התייחסות לכלל המדדים הכלכליים, כגון: שיעור הצמיחה הכלכלית ושיעור צמיחת מגזר התעשייה

והמכרות. אתר הלשכה לסטטיסטיקה אף הושבת, לאחר שהתפרסמו בו נתוני האבטלה של שלושת החודשים הראשונים של השנה הנוכחית, שלא עלו בקנה אחד עם נתוני משרד העבודה. הצורך בנתונים גדול עוד יותר בעקבות מימוש הרפורמה במדיניות הסובסידיות, גרסה אילנא, כיוון שיש צורך בהערכת השפעת הרפורמה על מצב הכלכלה האיראנית (אילנא, 23 ינואר).

בשבוע שעבר מתח גם היומון מרדם סאלארי (Mardom Salari) ביקורת על מדיניות הסתרת מידע כלכלי מצד הממשלה. במאמר מערכת, שפרסם היומון המזוהה עם המחנה השמרני-מסורתי, נכתב, כי שבעה חודשים חלפו מאז התפרסמו הנתונים האחרונים בנוגע למצב האבטלה באיראן. פרסום נתונים כלכליים הכרחי לשם גיבוש המדיניות בתחומים שונים, טען היומון. על הממשלה להסיר את אי-הבהירות בנוגע למצב האבטלה, במיוחד לנוכח הבטחתה ליצור מיליון מקומות עבודה חדשים בשנה הקרובה. המדינה עוברת שלב רגיש מבחינה כלכלית והקדשת תשומת לב לנתונים הכלכליים הינה, לפיכך, הכרחית יותר מתמיד. על הממשלה לפרסם בהקדם את הנתונים בנוגע למצב האבטלה על מנת שאלה יוכלו להוות בסיס להחלטות כלכליות, חברתיות ותרבותיות חשובות. אי-פרסום הנתונים ותכנון לקוי מצמצמים, לטענת היומון, את הסיכוי, שהממשלה תצליח להשיג את יעדיה בהתאם להבטחת הנשיא לפתור את בעיית האבטלה עד סוף כהונת ממשלתו (מרדם סאלארי, 18 ינואר).

יצוין, כי גם נתונים רשמיים, שפרסמה בעבר הממשלה בנוגע למצב הכלכלה, עוררו הסתייגויות בנוגע למהימנותם. כך, למשל, טענו בשנה האחרונה אמצעי תקשורת המזוהים עם מבקרי הממשלה, כי הנתונים הרשמיים שפרסמה הממשלה בנוגע למצב האבטלה אינם משקפים את המצב האמיתי, כי אם חישוב מגמתי של מספר המובטלים, שנועד להציג מראית עין של ירידה בהיקף המובטלים.

אתר אינטרנט חדש מאפשר קבלת מידע בזמן אמת בנוגע למחירי מוצרים וסחורות

שלטונות איראן השיקו לאחרונה אתר אינטרנט חדש המאפשר לגולשים להתעדכן בזמן אמת על מחירי מוצרים ושירותים שונים. האתר הושק במסגרת מאמצי הממשלה לספק לאזרחים מידע עדכני בנוגע למחירים בעקבות מימוש הרפורמה במדיניות הסובסידיות שהובילה לעליית המחירים, ולצמצום, ככל הניתן, את השלכותיה האינפלציוניות של הרפורמה.

באתר (www.124.ir) המופעל על-ידי משרד המסחר והארגון להגנת הצרכן צוין, כי הוא נועד לאפשר לציבור לקבל מידע עדכני ותוך זמן קצר בנוגע למחירי הסחורות והשירותים. באתר ניתן לקבל מידע בנוגע למחירים השונים בחתך נושאי (סוגי מוצרים, סחורות ושירותים) וגיאוגרפי (במחוזות השונים ברחבי איראן). האתר כולל הן את מחירי הסחורות המיוצרות באיראן והן את מחירי הסחורות המיובאות מחו"ל, ובכלל זה: מוצרי מזון שונים, מוצרי חלב, משקאות, מכוניות, חלקי חילוף, מוצרי חשמל ואלקטרוניקה, מוצרי קוסמטיקה וכיו"ב. כמו כן מספק האתר מידע

בנוגע למחירי שירותים שונים, כגון: מספרות, סוכני נדל"ן, השכרת רכב, ומחירי שירותים ממשלתיים, ובהם: דואר, טלפוניה, מים, חשמל וגז.

האתר גם מאפשר לאזרחים לדווח לשלטונות על הפקעת מחירים מצד סוחרים. סוכנות הידיעות פארס דיווחה, כי על כלל היצרנים, ספקי השירותים והמפיצים להעביר לאתר את המחירים העדכניים של המוצרים והשירותים. כנגד מי שלא ימסור מידע זה יינקטו צעדים משפטיים.

תמונות השבוע: ביקור המנהיג העליון בבתי משפחות שני מדעני הגרעין, שחוסלו בשנה האחרונה

